

Beszélt

1 9 8 9. N O V E M B E R 2 0.

ELŐSZÖR MEGYEK
SZAVAZNI

1989. november 26-án

NÉPSZAVAZÁS AZ ÚJ MAGYARORSZÁGÉRT

ÉN IS,
PEDIG 40 ÉVE VAGYOK
NAGYKORÚ

— Legyen
köztársasági elnök?

IGEN

☒

csak az országért

— Kivonuljon a párt
a munkahelyekről?

IGEN

☒

azonnal!

— Elszámoljon a párt
a vagyonával?

IGEN

☒

az utolsó fillérig!

— Feloszlassák
a munkásőrséget?

IGEN

☒

örökre!

PRÓBASZÁM

JANUÁR

FEBRUÁR

MÁRCIUS

ÁPRILIS

MÁJUS

JÚNIUS

JÚLIUS

AUGUSZTUS

SEPTEMBER

OKTÓBER

NOVEMBER 20.

DECEMBER

ÁRA: 18:50 Ft

G A Z D A S Á G H E L Y Z E T J E L E N T É S

A statisztika margóján

A „Hajléktalanokért” Társadalmi Bizottság a hajléktalanok helyzetéről gyűjt adatokat, dokumentációt. Kutatási eredményeket a *Helyzetjelentés* című kiadványsorozatban jelenítik meg. Az alább olvasható két írást – Győri Péter összeállítását és Bognár Szabolcs dokumentációját – a Helyzetjelentés második számából vettük át.

„És lón azokban a napokban, Augustus császártól parancsot adatek ki, hogy mind az egész föld összeírassék... Mennem vala azért mindenk, hogy beíratassanak, ki-ki a maga városába. Felírnia pedig József is Galileából, Názaret városából Júdeába, a Dávid városába, mely Betlehemnek nevezetik, mivelhogy a Dávid házából és háziapja közül való volt. Hogy beíratassék Marával, aki neki jegyeztetett feleségül, és várandós vala. És lón, hogy mikor ott valának, betelének az ő születésének napjai. És szüle az ő elsőszülött fiát, és bepótláta őt, és helyzetlé őt a jászolba, mivel hogy nem vala nékik helyük a vendéglőgadó házára.” (Lukács evangéliuma)

A hajléktalan helyzetéről sem a közigazgatás, sem a hozzá kapcsolódó statisztikai apparátus nem vesz ma tudomást, a hajléktalanokat nem regisztrálja senki, így a hajléktalanok megszámolásának a következőkben elsősorban az 1980-as népszámlálás margóján számszerűen megjelenő peremhelyzeteket soroljuk elő.

A helyi államigazgatás nyilvántartásában nem szereplő, nem ismert zugok, lakóhelyek és lakók nem kerülnek be a népszámlálásba. A csöveződik, hajléktalanok (a tereken, utcákon, pályaudvarokon, kazánházakban, szűrőhelyiségekben, messzi lakatlan tanyákon kunyhókban élők) egy részével a számlálóbiztosok sem találkoznak. Ugy is fogalmazhatunk, hogy a meg nem számolt hajléktalanok miatt az ország tényleges népessége mindig valamivel több, mint amit a népszámlálások mutatnak.

Magyarországon 1980. január 1-jén a statisztika szerint 8400 fő csak ideiglenes lakóhellyel rendelkezett, állandóval nem. (A népszámlálás nem számolt el azokkal, akik ugyan szerepelnek a nyilvántartásban, de nem találják meg őket, és természetesen nem foglalkozik a bejelentés aktív jellegével.)

A népszámlálás megjelen kizárólag a lakásban lakó népességgel foglalkozik. Pedig – mint látni fogjuk – százezrek élnek „intézeti háztartásban”, és vannak mások is, akik nem lakásban laknak, hanem ún. „egyéb lakóegységben” élnek. A megjelölés szerint ún. lakott egyéb lakóegység az a nem lakás (üzlet,roda, műhely, raktár, mosókonyha, garázs, présház stb.), melyet műszaki átalakítás nélkül legalább egy személy lakóhelyként használ, valamint az ideiglenes, mozgó és egyéb létesítmények (lakókocsi, uszáló, vasúti kocsi, barlang, kunyhó, bódé stb.) lakott helyisége. Ilyen, európusztikusan „lakott egyéb lakóegységnek” nevezett helyen találhat 28 378 főt (Budapest 7622 főt).

A lakásokon belül a lakás fekvése szerint „egyéb” kategóriába sorolódnak a pincek, barlangok, földbe vájt „lyukak”, lyveiben találhat 776 főt (Budapest 217 főt).

A lakásokban lakók jogára szerint „egyéb” jogcíműen vetik számba azokat, akik a teljes lakást szíveségi jogcíműen vagy jogcímekülként látkák. Így lakott 20 533 fő (Budapest 5420 fő).

100 ezer albéleles lakásban albérthékként lakott 175 ezer fő (Budapest 49 ezer fő), egy szobás lakásban albérthé 22 ezer fő, 10 ezer ágybérletes lakásban ágybérthékként 19 ezer fő élt (Budapest 7,3 ezer), egy szobás lakásban ágybérthé 15 ezer fő.

Vályog-, sar-, dongut föld házakkal rendelkező és egyben alapozás nélküli lakás 331 754 db (Budapest 2539 db), ún. „egyéb házazati lakást (?) (bádog-, fa-, papír-, lemez- stb.) 4486 db-ot találhat (Budapest 2130 db-ot) (itt a lakás számát nem tudjuk). Szobával nem rendelkező „lakásban” élt 50 532 fő (Budapest 20 371 fő).

Egy szobás lakásban hatan vagy többen éltek: 26 ezer fő.

Egy szobás komfort nélküli lakásban élt: 1548 ezer fő (Budapest 225 ezer fő).

Olyan lakott lakást, melyben egy lakóra 4 négyzetméternél kevesebb szoba-alapterület jut, számba vetik összesen 135 ezer db-ot (Budapest 34 ezer db-ot).

Budapest 19 négyzetméternél kisebb lakásban, ahol egy családon kívüli más család vagy személy is lakik, összesen 166 ezer fő élt.

Az 1984-es mikrocenzus adatai szerint nem szobában, hanem konyhában és egyéb helyiségben alszik rendszeresen 137 ezer fő.

Az ingatlankezelő és -közvetítő vállalatok kimutatásai szerint 1985-ben Budapest 12 343 db, életveszélyes lakás 5735 db, bontandó lakás 7834 db (ez utóbbiakban élt 8176 család), átmeneti lakás 1360 db.

Visszatérve az 1980-as népszámláláshoz. Lakott lakást lakónépességgel nélkül (amelynek van állandóra bejelentett lakója, de „ideiglenesen” máshol lakik, s ott vetik számba) összesen 45 ezer db-ot találhat, ebből 21 ezer egy szobás lakás (Budapest 13 ezer db, egy szobás 7,2 ezer db). A lakások közül nem lakott lakás (melynek se állandó, se ideiglenes bejelentett lakója nincs) 125 853 db (Budapest 18 ezer db, közegeketben 76 ezer db).

A népességből nem lakásban élt 360 615 fő.

Lakott gazdasági építményt (nem lakás céljára épített, lakott kisebb gazdasági épület: műhely, raktár, mosókonyha, garázs stb.) számba vetik 1189 db-ot, lakott ideiglenes, mozgó vagy egyéb létesítményt (lakott kunyhó, bódé, lakott lakókocsi, autóbúza-karosszéria, vasúti vagon, cikuszcsosi, hajó, uszáló, lakott barlang stb.) találhat 2787 db-ot, intézeti épületek összeírtak összesen 4122 db-ot.

A népszámlálás során összeírt intézeti személyek (akik a népszámláláskor az intézetben állandóra bejelentett személyek és máshol nincs állandó lakásuk, vagy bejelentett ideiglenes lakói az intézetnek): csecsemő, gyermekotthonokban, diákotthonokban, nevelőintézetekben, gyermek-városokban 191 ezer fő, munkásszállásokon, lakott felvonulási építményekben (barakkokban), alkalmazotti szálláshelyeken, rendházakban stb. 92 ezer fő, szociális otthonokban, szeretetházakban stb. 33 ezer fő, kórházakban, egészségügyi gyermekotthonokban, munkaterápiás intézetekben, alkoholelvonó intézményekben stb. 60 ezer fő.

Csak más forrásból tudható, hogy a „bűntetés-végrehajtási intézetekben” 1987 végén 22,5 ezer ember található.

Az elősorolt – sokszor egymást átfedő – adatok mögött sok ezer potenciális hajléktalan ember, család húzódik meg. Nagy többségük lakástalan, otthonatlan, egy részük kényszerűen földülni. A statisztika azt nem mondhatja meg, hány ember él teljes bizonytalanságban, szíveségből valahol, hány társunknak nincs biztonságos otthona.

Győri Péter

Bognár Szabolcs dossziéjából

(M. László 30 éves, elvált, egy gyermek apja. 12 éve „szabadúír” a Szolnok megyei Gyútról. Húliámozó mértékű betegsége: paranoid schizoprenia. Négy éve ismerem, ma már nem tegezem, mert – kéresem ellenére – ő nem tegez. Számára „Szabolcs úr” vagyok. Esettanulmány helyett legutóbbi levele:)

Tisztelt Szabolcs úr!

Az utolsó találkozásunk óta ügymen olyan fejleményeket nyert, amely következtében minden reményem, további életim kiméretele az ön támogatása nélkül tudom a semmivé lenne számomra biztosan tragédiává válna. Ön tudja azt, hogy lakásügyi helyzetem, rossz szociális életim része volt betegségem kialakulásának, amely már hosszú idő óta kísért. 1978 óta állandó ideggyógygondozói kezelés alatt és nem tel el azóta egyetlen év sem, hogy hónapokat ne feküdtim volna kórházban, vagy ne lettem volna tartós betegállományban.

Egész életemben nem volt állandó lakásom. Múltán betöltöttem a 18. évemet és megszünt az általm gondozásom, beírték nekem anyámnak címét, ahol valójában soha nem laktam és ők sem engedték. A hatóságokat csak az érdekelte, hogy legyen beírva állandó lakás. Később anyámnak elköltözték, a régi épületet lebontották – ami továbbra is szerepelt még hosszú évek után is a személyi igazolványomban.

Teljesen magamra maradtam. Jobb híján munkásszállókra kényszerültem és egészen odáig ott laktam, vagy az utcákon, tereken és pályaudvaron. Nagykorúsgomnál eléve Szolnokon nem maradtartam, nem volt hol, kiért és miért beadnom a lakáskérelmemet és megtelepednem ott. Megadtam nem akartam visszasziliyüdni oda, ahonnan csecsemő koromban elindultam. Anyámnak üldözték, egyetlen éjszakai szállást sem adtak, a család több tagja bűnöző, vagy többszörösen visszaesett börtönviselt volt.

Pestre jöttem, testvéreim, rokonaim nem fogadtak be, így elhelyezkedtem dolgozni és munkásszállásra mentem. Sok munkásszálláson laktam és elmondhatom azt, hogy belefáradtam és nem kívánom azt az ott zápló életet senkinek sem. Az ott lakók többségének hétközeken és ünnepeken volt hová menniük haza, csak nekem nem. Sokáig szenvedtem az egyedüllétől, a magánytól, az otthontalanságtól, a sehova sem tartozástól.

Végül úgy látszott, hogy rám mosolyog a szerencse. Megismekedtem egy budapesti lányval, akivel 1978 júniusában házasságha léptünk. A Vill. ker-ben laktunk a testvéreimél, ahová ideiglenesen bejelentették. Nem rajtam múltott az, hogy nem sikerült. A fiamtól való elszakadás fáj a legjobban, és akkor máé idegileg teljesen felkészültem.

Újra munkásszállók, újra az utca, aztán kórház és így tovább. És ez így megy hosszú évek óta. Nincs esélyem arra, hogy valaha is igazi állandó lakásom és otthonom legyen, éspedig itt Pesten, ahol szeretném. Honatlan vagyok a hazában is, ahol megszülettem, amelynek állampolgára lennék. Nincs esélyem arra, hogy összegyűjöljek egy háza, hogy építsek, vagy egyáltalán arra, hogy lakást kapjak.

Lenne más megoldás is. Esetleg beírnulnék. Elvinnék egy olyan lányt vagy asszonyt, akinek lakása van, igen ritka a siker. Ez visszaélésekre adhat okot. Figyelnék valakinek a szeszélyétől, számlátva arra, hogy akkor dob ki, vagy szed fel újabb krapékokat, amikor csak akar. Sokszor elgondolkodtam azon, hogy mit keresek én ebben az országban, így, ilyen jövővel és étellel, ami itt rám vár. Az utóbbi időben egyre sürűbben ötlék fel bennem annak gondolata, hogy anemnyiben ez nem sikerül, kénnem kellene kívándorlásom engedélyezését, vagy bücsöt mondok ennek az életnek.

Nem bírom tovább, Szabolcs úr. Tétlen válnit azért, hogy jobb legyen. Ez év augusztus 23-án felíratam egy lakást a „ker. u. tsz. sz. alatt és meg aznap bejelentkeztem állandóra. A lakás egy 3x4 m-es szobából, fürdőszobából és egy 1,5x1,5 m-es előszobából áll. Szeretném megtartani és azt, hogy ne dobjanak ki. Szeretnék a Szabolcs úrtól tanácsot kérni, mit tehetek és szeretném ügymen a segítséget kérni. A Szabolcs úr tudja, mit jelentene nekem az a lakás, maga biztosan tudna segíteni rajtam. Minden reményem magában van. De ha véletlen nem sikerül, én azt nem élmem túl.

Életfátsam, I. Julianna tetes és kórházban van. Vele szeretnék élni, ha hagytnak.

Ha lehet, megkeresem magát, remelem nem lesz késő.

Tisztelettel M. László